

POSTANOWIENIE

29 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 29 sierpnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku G.K.
z udziałem A.G. i H.G.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na skutek skargi kasacyjnej G.K.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie
z 27 września 2023 r., II Ca 3077/22,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 27 września 2023 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił apelację wnioskodawczyni G.K. od postanowienia częściowego Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie z 21 września 2022 r., którym Sąd ten – w sprawie z wniosku G.K. przy uczestnictwie A.G. i H.G. o stwierdzenie nabycia spadku po H.G.: 1) zatwierdził uchylenie się przez uczestniczkę A.G. od skutków prawnych niezłożenia przez nią w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po R.G., zmarłym w dniu [...] 2020 r. w K.; 2) zatwierdził uchylenie się przez A.G. od skutków prawnych niezłożenia przez nią imieniem małoletniego syna H.G. w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po R.G.

U podstaw zatwierdzenia przez Sądy *meriti* uchylenia się przez uczestniczkę A.G. w imieniu własnym i małoletniego syna H.G. od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po R.G. legło stwierdzenie, że pozostawała ona w usprawiedliwionym, istotnym błędzie, co do rzeczywistego stanu spadku. Nie miała bowiem żadnej wiedzy o istnieniu zadłużenia spadkodawcy wobec wnioskodawcy, którą uzyskała dopiero po doręczeniu jej odpisu wniosku o stwierdzenie nabycia spadku (art. 1019 § 2 k.c.).

W okolicznościach sprawy nie ma też podstaw do postawienia uczestniczce zarzutu nie dochowania należytej staranności w ustaleniu stanu majątku spadkowego. Nie miała ona bowiem żadnych przesłanek do przyjęcia, że spadkodawca ma zadłużenie wobec G.K. Spadkodawca nie miał bowiem żadnych widocznych dla spadkobierców związków z lokalem przy ul. [...] w K., z którym wiąże się zadłużenie.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez wnioskodawczynię G.K. Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołała się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Jej zdaniem skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ zaskarżone orzeczenie narusza art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 k.c. Wedle skarżącej po stronie uczestników nie zachodzi błąd prawnie doniosły, ponieważ błędem takim nie jest nieznajomość spadku w związku z niedołożeniem przez uczestniczkę A.G. działającą w imieniu własnym i małoletniego syna H.G. należytej staranności w ustaleniu przedmiotu spadku po R.G. Poprzestanie na pozbawionym konkretnych podstaw przypuszczeniu dotyczącym majątku spadkowego nie może być bowiem uznane za błąd istotny, lecz za lekkomyślność, która nie stanowi podstawy do uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia woli o odrzuceniu spadku.

Uczestnicy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnieśli o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej

doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Skonfrontowanie zaskarżonego orzeczenia z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, by spełniona została, wyżej zdefiniowana, przesłanka oczywistej zasadności skargi.

Zgodnie z art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zd. 1 i § 2 k.c. podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że o błędzie takim można mówić wtedy, gdy brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie jest wynikiem braku staranności spadkobiercy, czy też inaczej rzecz ujmując, jest on usprawiedliwiony okolicznościami sprawy. Stwierdzenie, że spadkobierca nie dołożył należytej staranności powinno być poprzedzone oceną okoliczności konkretnej sprawy i ustaleniem, jakich aktów staranności można było od niego wymagać. Odnosi się to do sprecyzowanych czynności, które faktycznie i prawnie spadkobierca mógłby podjąć, zmierzając do uzyskania koniecznej wiedzy o spadku. W razie niepodjęcia przez spadkobiercę żadnych czynności, wskazane jest określenie, jakich działań, w okolicznościach danej sprawy, prowadzących do pozyskania tej wiedzy można było od niego wymagać, ponieważ doprowadziłoby do uniknięcia błędu (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 22 listopada 2013 r., III CZP 77/13, OSNC 2014, nr 9, poz. 86 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 30 listopada 2017 r., IV CSK 28/17, niepubl.; i z 29 listopada 2012 r., II CSK 172/12, MoP 2013, nr 10, s. 51).

W tego rodzaju sprawach istotne znaczenie dla kwalifikacji, czy spadkobierca nie złożył oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie pod wpływem błędu, ma zatem dokonanie uprzedniej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, będących podstawą ustaleń faktycznych, co dotyczy kwestii usuwających się spod kontroli sądu kasacyjnego (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że nie dokonanie sprawdzenia zadłużeń spoczywających na spadkodawcy w związku z lokalem, w którym nie zamieszkiwał i z którym nie miał żadnych widocznych dla spadkobierców związków, przy zapewnieniach spadkodawcy że żadnych zadłużeń nie posiada, znajdujących według danych dostępnych dla spadkobierców potwierdzenie w rzeczywistym

stanie rzeczy, nie świadczy o błędnej ocenie przez Sąd Okręgowy należytej staranności wymaganej od spadkobierców w zakresie pozyskania wiedzy o stanie spadku. Z wiążących Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych nie wynika natomiast, by nieznajomość przez spadkobierców przedmiotu spadku pozostawała w związku przyczynowym z niedołożeniem przez nich należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu spadku.

W konsekwencji wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania w konfrontacji z motywami zaskarżonego orzeczenia, nie wykazuje tezy, że przy jego ferowaniu popełniono uchybienia w zakresie stosowania i wykładni prawa, które miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego pozostawiono zgodnie z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, skarga kasacyjna dotyczyła bowiem orzeczenia rozstrzygającego apelację od postanowienia częściowego.

[A.T.]

[SOP]